

1146 (2021-2022) – Nr. 2
ingediend op 3 februari 2023 (2022-2023)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Annabel Tavernier, Hilâl Yalçın, Elisabeth Meuleman,
Jean-Jacques De Gucht en Hannelore Goeman

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten, Tom Ongena,
Els Ampe, Steven Coenegrachts en Willem-Frederik Schiltz

over de invoering van schoolmaaltijden voor elk kind

Documenten in het dossier:

1146 (2021-2022) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de stad Antwerpen	5
1.	Uit het bestuursakkoord	5
2.	Visie	5
3.	Aanpak	6
4.	Financiële en niet-geldelijke ondersteuning	7
5.	Investering	8
6.	Inschrijvingen en aanbod	8
7.	Toekomst	8
II.	Uiteenzetting door de vrije basisscholen Klimrek Gent	8
1.	Lekker(s) op school	9
1.1.	Scope	9
1.2.	Achtergrond en doel	9
1.3.	Waarom?	9
1.4.	Literatuurstudie	10
2.	Scenario's	10
2.1.	Eetbeleving	10
2.2.	Pedagogische component	10
2.3.	Sensibilisering	10
3.	Tendensen/voorzichtige resultaten	11
4.	Randvoorwaarden	11
4.1.	Subsidies	11
4.2.	Eigen middelen	11
4.3.	Partners	12
5.	Aanbevelingen	12
III.	Uiteenzetting door de stad Roeselare	12
1.	Roeselare droomt van gelijke onderwijskansen voor elk kind	13
2.	Tweesporenbeleid	13
3.	Superfood voor jonge helden	14
IV.	Uiteenzetting door GO! Atheneum Sint-Truiden campus Speelhof 2 ^e en 3 ^e graad	15

V.	Bespreking.....	16
1.	Tussenkomensten van de leden	16
1.1.	Jean-Jacques De Gucht.....	16
1.2.	Hannelore Goeman	17
1.3.	Annabel Tavernier.....	18
1.4.	Elisabeth Meuleman	19
1.5.	Loes Vandromme.....	20
1.6.	Jan Laeremans	21
1.7.	Kathleen Krekels.....	21
1.8.	Hannelore Goeman	22
1.9.	Jean-Jacques De Gucht.....	22
1.10.	Koen Daniëls	23
1.11.	Loes Vandromme.....	23
2.	Antwoorden van de sprekers	23
3.	Bijkomende vraag en antwoorden	28
	Gebruikte afkortingen.....	29

Op 8 december 2022 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een hoorzitting over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over de invoering van schoolmaaltijden voor elk kind, met:

- stad Antwerpen:
 - Jinnih Beels, schepen van Onderwijs en Jeugd;
 - Michiel Vanackere, dossieropvolger Smakelijke Scholen;
- vrije basisscholen Klimrek Gent:
 - Steven Dejongh, directeur Schoolbeheer;
 - Anne Vereecken, pedagogisch directeur;
- stad Roeselare:
 - Michèle Hostekint, schepen van Gezondheids- en Armoedebelaid;
 - Greet Claeys, beleidsmedewerker;
- GO! Atheneum Sint-Truiden:
 - Pascale Liebens, directeur campus Speelhof, 2e en 3e graad;
 - Lise Vandecan, beleidsmedewerker GO! Atheneum Sint-Truiden.

I. Uiteenzetting door de stad Antwerpen

Jinnih Beels dankt de commissie om het project Smakelijke Scholen te kunnen voorstellen.

1. Uit het bestuursakkoord

In 2019 heeft het stadsbestuur van N-VA, Vooruit en Open Vld 40 miljoen euro vrijgemaakt om het project Smakelijke Scholen – toen nog ‘maaltijden op school’ genoemd – uit te voeren.

Dat werd ook verankerd in het bestuursakkoord: “We onderzoeken de financiële impact en de operationele haalbaarheid van het invoeren van schoolmaaltijden in het basisonderwijs, aan een laag tarief. Zo krijgen ook de meest kansarme kinderen zeker één gezonde maaltijd per dag.”

Het was redelijk onder voorbehoud en algemeen geformuleerd, maar Jinnih Beels is een heel tevreden schepen van Onderwijs en Jeugd, want samen met de scholen is het stadsbestuur erin geslaagd om het project breed uit te rollen.

2. Visie

Het project Smakelijke Scholen had altijd als doel om een gezonde maaltijd aan te bieden aan elk kind op school. Soms is er in de discussie sprake van warme maaltijden, maar in Antwerpen gaat het om gezonde maaltijden, stipt de spreker aan.

De focus werd van bij het begin gelegd op het basisonderwijs. Vroeger waren er maaltijden op school, maar die traditie was al verlaten, dus moest met het project opnieuw van nul gestart worden.

Het project had één pedagogisch doel voor ogen: het verhogen van de concentratie. Met een volle maag leren kinderen beter, kunnen ze zich beter concentreren, halen ze betere resultaten en verloopt de schoolloopbaan vlotter.

Daarnaast was het gezondheidsbeleid een aandachtspunt. Het stadsbestuur van Antwerpen vond het heel belangrijk om kinderen zo jong mogelijk vertrouwd te maken met gezond eten. Dat probeert men ook mee te nemen naar de thuissituatie, want men kan op scholen een gezond aanbod creëren, maar als dat thuis niet wordt doorgetrokken, verliest men een belangrijke partner.

Alle kinderen van 6 tot 18 jaar gaan naar school. Er is geen school- maar leerplicht, maar in Vlaanderen gaan kinderen naar school om hun leerplicht te garanderen en zitten dus acht uur per dag op school.

Het is volgens de spreker niet meer dan normaal dat de overheid een kader schept waarbinnen kinderen en jongeren – met een volle maag – onder de beste omstandigheden de beste leerresultaten kunnen behalen. Het is volgens haar logisch dat de samenleving een maaltijd aanbiedt aan de kinderen.

Veel kinderen slaan 's morgens het ontbijt over, stelt de spreker. Daar zijn veel redenen voor, van een moeilijke thuissituatie tot de hectische ochtend voor ouders die allebei moeten gaan werken. Vaak wordt het ontbijt al overgeslagen. Als dan ook nog het middagmaal ontbreekt of slecht is, is de situatie al niet meer gezond.

Eten doet eten, merkt Jinnih Beels op. Kleine kinderen die bepaalde gerechten niet kennen of niet lusten, leren dat eten door andere kinderen te zien eten. Gezonde eetgewoonten worden dus gestimuleerd.

Ook de aandacht in de les wordt gestimuleerd. Leerkrachten merken dat kinderen ook rustiger zijn en zich beter kunnen concentreren. Dat betekent dat leerkrachten, die geconfronteerd worden met veel uitdagingen, er beter in slagen om de leerlingen te bereiken en de leerstof over te dragen.

De gezondheidswinst op langere termijn is ook een aandachtspunt. De samenleving staat er volgens de spreker onvoldoende bij stil wat dat betekent. Van jongs af investeren in gezonde voeding zorgt voor een gewoonte die men op latere leeftijd gemakkelijker kan voortzetten, waardoor men misschien wel minder naar de dokter of de tandarts moet. Dat proactief en preventief beleid is een voordeel voor de samenleving.

Jinnih Beels verwijst naar het adagium dat alles becijferd en berekend moet worden, want de impact moet duidelijk zijn, om te weten dat belastinggeld goed wordt ingezet. Ze begrijpt het belang van meten is weten, maar niet alles kan gemeten worden en dat betekent niet dat het geen goede maatregelen zouden zijn. Om het effect van het aanbieden van een maaltijd aan leerlingen te kunnen aantonen, gaat de stad Antwerpen, samen met de universiteit, een onderzoek uitvoeren. Het stadsbestuur wil de voordelen in kaart brengen van het aanbieden van een gezonde maaltijd aan leerlingen.

3. Aanpak

Jinnih Beels bevestigt dat niet alles van het project vlot is verlopen. De grootste weerstand in 2019 kwam van de scholen zelf. Zij vreesden de extra taak, want er zijn al heel veel uitdagingen. Die weerstand bij de meeste scholen en in alle netten was volgens de spreker ook logisch.

De stad heeft van het eerste jaar gebruikgemaakt om met scholen in dialoog te gaan. Dat leek de beste manier om het project te doen slagen. Er werd informatie verzameld, de uitdagingen werden in kaart gebracht en de verwachtingen, noden en drempels werden opgelijst. De dialoog met alle 241 basisscholen, goed voor 65.000 kinderen, heeft wel wat tijd gekost, stipt de spreker aan.

De uitgangspunten waren altijd dezelfde: minimale extra werklast voor de scholen, gezonde voeding, voedselveiligheid en samenwerking met de sociale economie.

De bedoeling was om het project uit te rollen op maat van de scholen. Initieel was het idee om alle scholen soep met een boterham te laten aanbieden, maar

sommige scholen gaven aan dat de leerlingen meer gebaat zouden zijn met een ander aanbod.

Al in 2019 werd gestart met een eerste proefproject met zes scholen in verschillende wijken. In dat proefproject werd de logistieke haalbaarheid bekeken: welk aanbod is mogelijk en wat is de vraag van ouders en leerlingen. In het tweede proefproject werd gekeken naar de financiële haalbaarheid. De spreker benadrukt dat het nooit de bedoeling is geweest om gratis maaltijden aan te bieden. De stad wil de kostprijs zo laag mogelijk houden, want het is belangrijk om aan elk kind een gezonde maaltijd te kunnen aanbieden. Voor het eerste pilootproject heeft de stad Antwerpen alle kosten gedragen, voor het tweede niet.

Beide proefprojecten werden positief geëvalueerd. Als evaluatie gebeurde een bevraging bij directies, leerkrachten, leerlingen en ouders. In het begin was er ook bij de ouders wat terughoudendheid over het project Smakelijke Scholen. Maar al heel snel was evolutie merkbaar en steunden meer ouders het initiatief. Niet alleen omdat er lege brooddozen waren, maar ook tweeverdieners zagen de meerwaarde ervan in dat ze 's morgens geen boterhammen meer moesten smeren. Die positieve evaluatie is belangrijk om draagvlak te vinden bij de scholen en de ouders, stipt de spreker aan.

4. Financiële en niet-geldelijke ondersteuning

Begin 2022 konden de scholen inschrijven op een algemeen ondersteuningsreglement. Scholen krijgen een toelage van 0,60 of 1,60 euro (VT-statuu) per leerling. Scholen beslissen zelf, op maat en op basis van een lijst van leveranciers, welke maaltijd ze aanbieden en met wie ze samenwerken.

Het eerste pilootproject bestond uit zes scholen, het tweede uit negen en vandaag nemen 98 scholen deel. Er is nog een weg af te leggen om alle 241 scholen te betrekken, maar het project werkt als een olievlek, stelt de spreker. Ze spreekt daarvoor haar waardering uit voor de scholen, waarbij de negen uit het proefproject de beste ambassadeurs zijn geweest voor het project. Ook scholen die initieel sceptisch stonden tegenover het project, zijn nu positief en nemen deel.

De stad heeft sterk ingezet op een communicatiecampagne. In 2019 en 2020 hoorde Jinnih Beels nog vaak dat scholen en leerkrachten het project niet goed kenden. Daar werd heel actief aan gewerkt, om ervoor te zorgen dat leerkrachten ten minste weten dat scholen zich kunnen inschrijven.

Na deze focus op de leraarskamer wil de stad breder gaan en andere partners zoals jeugdorganisaties en welzijnspartners betrekken bij de communicatiecampagnes. Hoe meer organisaties het project kennen, hoe succesvoller het zal zijn.

De spreker stipt aan dat de niet-geldelijke ondersteuning even belangrijk is als de financiële. Het gaat dan over de werklast voor scholen. In het reglement staat dat de middelen ook gebruikt kunnen worden voor een vrijwilligersvergoeding voor ouders die vrijwillig komen helpen. Er kan bijvoorbeeld ook gewerkt worden met stagiairs. Ze geeft het voorbeeld van een school waar een stagiair een brochure heeft gemaakt om de ouders te betrekken en de gezonde voeding die op school wordt aangeboden ook door te trekken naar de thuissituatie. Een ander voorbeeld is een school waar ouders vrijwillig soep maken op school.

Elke school kan bij de stad een multifunctionele beker voor allerlei toepassingen aankopen, er zijn flyers met communicatie voor de ouders, een helpdesk voor deelnemende scholen met logistieke en administratieve ondersteuning en een pool van mogelijke leveranciers. Jinnih Beels noemt dat belangrijke randvoorwaarden om het project te verankeren.

De spreker verwijst naar de situatie in Zweden, waar men sinds de jaren 50 ervaring heeft met schoolmaaltijden. Daar is het een pedagogisch project geworden om aan de slag te gaan met maaltijden in de school. Er is een draagvlak voor schoolmaaltijden, dat niet op de helling komt bij het wisselen van de coalitie. Ze hoopt dat ook in Vlaanderen te bereiken.

5. Investerings

Jinnih Beels geeft een aantal cijfers. In de proefprojecten heeft de stad ongeveer 400.000 euro geïnvesteerd. De communicatiecampagne kostte zowat 92.000 euro. Als aan alle 241 scholen van het basisonderwijs elke dag gezonde voeding wordt aangeboden, zou dat ongeveer 10,3 miljoen euro kosten. Er komt dus wel wat bij kijken, merkt de spreker op. Het vraagt een investering om het initiatief te starten en doorzetting om het project gaande te houden, maar de output is de input waard.

Er zijn effecten op korte termijn, zowel wat betreft concentratie, gezondheid als op pedagogisch vlak. Het zijn de leerkrachten, de schoolteams, de ouders en de leerlingen zelf die dat aangeven, stipt ze aan.

6. Inschrijvingen en aanbod

Er zijn op dit moment 98 Smakelijke Scholen, goed voor 20.371 leerlingen. Soep met een boterham is het meest populaire aanbod, maar er zijn ook scholen die werken met gezonde tussendoortjes of ontbijten.

7. Toekomst

De spreker hoopt dat het stadsbestuur zal blijven investeren in Smakelijke Scholen en dat alle basisscholen van de stad bereikt worden.

De volgende stap is het secundair onderwijs. Er is nog altijd scepsis, en dialoog is belangrijk. Er zullen altijd redenen en argumenten zijn om het niet te doen, meent de spreker. Maar de overheid kan de randvoorwaarden creëren om de stap wel te zetten. De investeringen leveren de samenleving veel meer op dan de oorspronkelijke kost, meent Jinnih Beels.

De overheid moet de middelen goed investeren om later minder te moeten uitgeven voor bepaalde problematieken.

De verwijzing naar het kostenplaatje, de planlast en het feit dat het geen opdracht zou zijn voor het onderwijs, zijn volgens de spreker excuses om het niet te doen en geen beslissing te moeten nemen die wel wat inzet, nazorg en opvolging vraagt. Een aantal buurlanden bieden al lang gezonde maaltijden aan en daar zijn ook heel wat voordelen aan verbonden.

Jinnih Beels vraagt de Vlaamse Regering om er werk van te maken, in het belang van de kinderen en de jongeren. Het is voor heel de samenleving een goede investering.

II. Uiteenzetting door de vrije basisscholen Klimrek Gent

Steven Dejongh schetst dat de Klimrekscholen twee basisscholen zijn in Gent, een in de Brugse Poort en een op het Van Beverenplein. Ze zijn gegroeid vanuit een parochiale context.

Het project dat wordt toegelicht heeft betrekking op de basisschool in de Brugse Poort, waar 97 procent van de leerlingen SES-kenmerken heeft. Er zijn twee ontlaalklassen voor anderstalige nieuwkomers, dat zijn 42 kinderen op een totaal van

161 lagereschoolkinderen, en 92 kleuters. Samen zijn ze goed voor een twintigtal nationaliteiten. De school heeft het grootste aantal leerlingen met een kwetsbaar statuut in Gent, denkt de spreker.

1. Lekker(s) op school

1.1. Scope

Lekker(s) op school is een proefproject, opgezet door de stad Gent. De bedoeling is om vooral kleuterscholen te ondersteunen bij het aanbieden van gezonde, duurzame en betaalbare maaltijden. Daarvoor is een budget van ongeveer 1,5 miljoen euro beschikbaar tot eind 2025.

Het project is netoverstijgend, met op dit moment een bereik van 665 kleuters in acht kleuterscholen. De scholen bieden gratis of goedkoop een maaltijd aan.

De subsidies komen van de stad Gent. Basisschool Klimrek Brugse Poort heeft op het project ingetekend, omdat het een unieke kans was om eindelijk maaltijden te kunnen aanbieden aan de leerlingen. De spreker denkt dat de selectie van Klimrek zowel voor de stad als de onderzoekers interessant was omdat de school nog geen warme maaltijden aanbood aan de leerlingen.

Het project is een samenwerking met het Departement Welzijn en Samenleving, het Onderwijscentrum Gent, de KU Leuven en HOGENT en, specifiek voor Klimrek, ook vzw Ateljee.

1.2. Achtergrond en doel

Het project LEOS wil werken aan armoedebestrijding. De school wordt sterk geconfronteerd met lege brooddozen, maar ook met ongezonde brooddozen. De basisschool heeft altijd geprobeerd om daarop een antwoord te bieden door zelf brood en beleg aan te bieden.

Daarnaast wil het project zorgen voor een aanbod van gezonde, duurzame en betaalbare maaltijden. Dat vraagt inderdaad een visie en een doordachte aanpak, benadrukt de spreker. Klimrek heeft gekozen om één maaltijd aan te bieden voor alle leerlingen, namelijk een vegetarische maaltijd. Dan hoeft men zich geen zorgen te maken over de precieze voorkeuren van de leerlingen: de maaltijd is geschikt voor iedereen.

Het onderzoek wil in kaart brengen wat de positieve effecten zijn van de maaltijden op de ontwikkelingskansen van de leerlingen.

Het project wil ook rekening houden met de schoolse context en scholen ontzorgen. Dat is voor Steven Dejongh een zeer belangrijk punt. Een dergelijk project kan pas slagen als basisscholen, die weinig omkadering hebben – zeker een school als Klimrek die geen deel uitmaakt van een grote congregatie – kunnen rekenen op ontzorging. De school hoeft zich geen zorgen te maken over de administratie, de opvolging van de facturen enzovoort. Ook de ondersteuning bij de aanbesteding is heel belangrijk.

1.3. Waarom?

Gelijke kansen voor alle kinderen is het doel. De school heeft niet ingetekend op het project omwille van het grote aantal kinderen in een precaire situatie, maar omdat het de droom is om alle kinderen een gezonde maaltijd te kunnen aanbieden.

De spreker merkt dat kinderen met honger in de klas zitten. Dat heeft sowieso een negatief effect op de concentratie, het leervermogen, de participatie, het welbevinden en de aanwezigheid. De school is blij met de ondersteuning voor het organiseren van de maaltijden. Er zijn drie redenen aan gekoppeld: betere gezondheid en ontplooiing, een gezonde maaltijd zonder drempels en gelijke onderwijskansen.

1.4. Literatuurstudie

Anne Vereecken zegt dat het project gebaseerd is op een literatuurstudie. Er is gekozen, zoals in de Noordse landen, voor een multicomponentbenadering en om alle kleuters een lekkere en verse maaltijd aan te bieden. Als maar een deel gesubsidieerd wordt, bijvoorbeeld 30 procent, haken kansarme ouders af, geeft de spreker mee. Dat mensen moeten bewijzen dat ze arm genoeg zijn om ergens aanspraak op te maken – zo heeft ze als brugfiguur geleerd – werkt niet en dat staat ook in de literatuurstudie. Ouders vrezen dan dat hun kinderen als arm geboekstaafd staan.

2. Scenario's

In de acht deelnemende kleuterscholen worden de verschillende scenario's toegepast, legt de spreker uit. Dat maakt een degelijk onderzoek door KU Leuven en HOGENT mogelijk. De scenario's gaan van een minimum- tot een maximumscenario. Scenario 1 legt de focus op betaalbaarheid en de verbreding van het aanbod, zonder andere aanpassingen. Scenario 2 voegt daar de sensibilisering van de ouders en de buurt aan toe. Scenario 3 heeft een pedagogische component als extra element en scenario 4 richt zich ook op de verbetering van de eetbeleving bij kleuters. Scenario 5 behelst scenario 1 plus een multicomponentbenadering, een combinatie van meerdere of alle componenten van scenario's 2, 3 en 4.

2.1. Eetbeleving

De spreker legt uit hoe wordt gewerkt aan de eetbeleving. De school heeft geen refter, dus er wordt gegeten in de klas. De kinderen eten samen met de eigen leerkracht. De school zorgt voor vrijwilligers, waardoor er een begeleider is per zes leerlingen en kinderen de kans krijgen om een lekkere, gezonde maaltijd te eten.

Samen eten met de leerkracht, waardoor alles rustig kan verlopen, acht de school belangrijk voor de kleuters, maar ook voor de leerkrachten. Een veilig leef- en leerklimaat is heel belangrijk. Alle kleuters van Klimrek blijven op school eten, merkt de spreker op. Wie inschrijft, weet dat er een gezonde, vegetarische maaltijd is en alle kinderen en de leerkracht hetzelfde eten. Een gevarieerde, lekkere maaltijd aanbieden, is cruciaal.

2.2. Pedagogische component

De maaltijd met de kleuters is een leermoment en de lunch duurt ook langer, schetst de spreker. Daardoor is er voldoende tijd om de doelen van het leerplan te koppelen aan de pedagogische maaltijd. Er wordt sterk gewerkt aan zelfredzaamheid. Door elke dag zelfstandig te eten, hebben de kinderen dat ook geleerd. Ook doelen van wereldoriëntatie komen aan bod tijdens de maaltijd, op basis van een leerlijn.

Op deze manier wordt ook de leertijd voor de kinderen vergroot.

2.3. Sensibilisering

De spreker hoopt dat ooit het Noordse systeem in het curriculum komt en elke leerling een maaltijd wordt aangeboden. Als pedagogisch directeur van twee scholen, waarvan de ene deelneemt aan het project en de andere niet, ziet Anne

Vereecken het verschil. Als de school een gezonde en gratis maaltijd aanbiedt en er ook nog een subsidie is van Lekker(s) op school voor fruit, kan de school veel meer sensibiliseren. Zonder dit aanbod is het voor een school moeilijk om ouders aan te spreken over wat er in de brooddoos zit.

De ouders werden geïnformeerd voor het project startte. Er kwam geen weerstand, er waren alleen maar positieve reacties. Alle kleuters blijven eten.

3. Tendensen/voorzichtige resultaten

De eerste fase van het project, dat loopt samen met de KU Leuven en HOGENT, is achter de rug en de eerste tendensen kunnen al gedeeld worden.

De onderzoekers hebben geobserveerd dat er meer aandacht gaat naar taalontwikkeling. Er zijn veel meertalige kinderen in de school en de maaltijd is een moment voor taalontwikkeling. De onderwijsleertijd neemt toe, zonder een expliciete les. De maaltijd is een pedagogisch middel en er kan tijd gaan naar de ontwikkeling van het kind in plaats van naar de handhaving van de regels tijdens de maaltijd.

Uit de literatuurstudie blijkt dat het belangrijk is dat de lunch langer kan duren en dat is ook het geval in dit project. Kinderen vinden het fantastisch om met hun leerkracht en in een kleine groep te kunnen eten. Vriendjes en de leerkracht zien eten, stimuleert ook om zelf te eten. Tot slot stipt de spreker aan dat er meer kleuters aanwezig zijn op school.

4. Randvoorwaarden

Steven Dejongh gaat nog in op een aantal randvoorwaarden voor het aanbieden van een lekkere, gezonde, duurzame en betaalbare maaltijd.

4.1. Subsidies

De school heeft een subsidie van 68.000 euro gekregen voor het schooljaar 2021-2022. Ondertussen is er ook een toezegging voor het huidige schooljaar en de school hoopt ook volgend schooljaar op de subsidie te kunnen rekenen.

Hierdoor krijgen 104 kleuters een warme en duurzame maaltijd voor een volledig schooljaar, zonder dat ouders daarvoor moeten betalen. Met de subsidie wordt de maaltijd en deels de opvang betaald. Vorig jaar kostte een maaltijd voor de school 3,70 euro, dit jaar 4,10 euro. De kost voor de opvang bedroeg respectievelijk 0,50 en 0,70 euro per leerling.

4.2. Eigen middelen

Naast de stad zetten ook de scholen middelen in. Klimrek heeft een aanbesteding uitgevoerd, gelukkig met ondersteuning van de aankoopdienst van de stad Gent.

Eind mei 2021 wist de school dat ze kon deelnemen aan het project. Dus in september moesten maaltijden gereserveerd worden, waarmee de school geen ervaring had. Tegen eind september was alles in orde, nadat de school drie lokale spelers had aangeschreven en een proeftest liet uitvoeren. Uiteindelijk werd gekozen voor samenwerking met vzw Ateljee.

Het was ook belangrijk om vrijwilligers aan te trekken en dat mensen in arbeidstrajectbegeleiding 's middags de leerkrachten helpen. De school krijgt ongeveer 10.000 euro subsidie voor het toezicht en moet daar zelf nog 5000 euro aan toevoegen om voldoende mensen te kunnen garanderen. Dagelijks zijn er tien leerkrachten, twee logistieke medewerkers van de school en vijf vrijwilligers bezig.

Daarnaast moest de school natuurlijk ook materiaal moeten aankopen, voor ongeveer 10 euro per kind, en een professionele afwasmachine.

4.3. Partners

De spreker benadrukt dat partners het grote verschil maken. Dat is in de eerste plaats het schoolteam. Voor de start was de grootste vrees van het team dat ze naar de refter en dus uit de klas zouden moeten gaan. Verder was er alleen maar enthousiasme, want men gelooft dat het project echt een verschil kan maken.

Daarnaast heeft vzw Ateljee constructief mee nagedacht over de optimale organisatie. De vzw levert de warme maaltijden en stelt daarvoor twee medewerkers ter beschikking. Voor de school was het ook belangrijk dat de partner binnen de sociale economie opereert. Als wordt gewerkt met gemeenschapsmiddelen is het belangrijk dat de maatschappelijke return zo groot mogelijk is, maakt de spreker duidelijk.

Hij geeft nog mee dat de school de praktische organisatie zwaar onderschat had. Het heeft bijna een schooljaar geduurd om de organisatie op punt te stellen en dat valt of staat met de inzet van vrijwilligers.

5. Aanbevelingen

Anne Vereecken benadrukt dat het voor de school belangrijk was dat elk kind een maaltijd kreeg aangeboden. Daardoor moet niet stigmatiserend gewerkt worden. Dat is volgens haar ook de enige manier om kinderen zich evenwaardig te laten voelen. De ouders zijn het project ook zeer genegen.

Er wordt gekozen voor een vegetarische maaltijd, maar als het eten lekker is, zijn er ook geen klachten van ouders, merkt de spreker op.

De leerkrachten genieten om samen met hun leerlingen te kunnen eten, leren en ontwikkelen. Het is ook heel aangenaam om de kleuters te zien smullen.

De directeurs hadden schrik voor de administratieve last, tijd die niet kan gaan naar de essentie: kinderen gelijke leer- en ontwikkelingskansen geven.

De spreker droomt ervan dat de middelen preventief ingezet kunnen worden in plaats van curatief. Het budget dat de stad uittrekt, lijkt groot, maar als het preventief wordt ingezet, kan er op langere termijn meer bespaard worden dan door een curatieve inzet.

Gelijke onderwijskansen voor iedereen en de armoedekloof wegwerken, is het doel, besluit Anne Vereecken.

III. Uiteenzetting door de stad Roeselare

Michèle Hostekint stelt Superfood voor jonge helden voor, het project voor gezonde maaltijden op school van de stad Roeselare.

De stad zet sterk in op gelijke onderwijskansen. Ook in Roeselare, een centrumstad met ongeveer 65.000 inwoners, en dus van een andere grootteorde dan Antwerpen, groeit een kind op zes op in armoede.

Vandaag zijn die gelijke kansen niet vervuld, niet in Roeselare, maar ook niet in de rest van Vlaanderen, stipt de spreker aan.

Tegelijk zijn er steeds meer signalen dat veel scholen kampen met de problematiek van lege of ongezonde brooddozen. Kinderen gaan zonder ontbijt naar school. Met een lege maag is het niet mogelijk om goed op te letten en goed te leren, stelt de spreker. Het is voor kinderen ontzettend belangrijk dat ze minstens een keer per dag een gezonde maaltijd hebben. Vandaag is dat niet gegarandeerd.

1. Roeselare droomt van gelijke onderwijskansen voor elk kind

In het bestuursakkoord staat dat elk kind recht heeft op een betaalbare, gezonde, warme maaltijd op school. Daarna is de stad op zoek gegaan naar een manier om die doelstelling te realiseren.

Vanaf september 2021 startte een pilootproject met drie basisscholen, vooral met als doel om een draagvlak te creëren. In Roeselare bieden de meeste scholen nog warme maaltijden aan. Er werd dus gekeken wat de noden waren, de praktische mogelijkheden en het budget dat daarvoor nodig is.

De stad wilde een regeling voor elk kind. Het is niet de bedoeling om een bepaalde groep te isoleren, maar uiteraard gaat de meeste aandacht naar de meest kwetsbare kinderen, maar zonder te stigmatiseren. De focus ligt op gezonde maaltijden, maar met aandacht voor duurzaamheid, voedselverspilling, ouderbetrokkenheid en educatie over voeding.

De pedagogische doelstellingen die de stad Antwerpen heeft aangehaald, zijn uiteraard ook van toepassing voor Roeselare, merkt de spreker op.

Het eerste doel was zoeken naar draagvlak, want toen het idee voor het eerst werd gelanceerd, was toch enige terughoudendheid merkbaar bij de scholen. Ze vreesden de planlast.

Van elk van de drie netten in Roeselare (stedelijk, vrij en gemeenschapsonderwijs) werd een school gezocht voor het pilootproject. Het was van meet af aan de bedoeling dat de stad strikt zou opvolgen. Er werd een lerend netwerk opgestart, in samenwerking met hogeschool Vives, waarbij de scholen ook van elkaar konden leren en zich daarbij ondersteund voelden. Voor de praktische obstakels konden ze altijd bij de stad terecht.

De drie scholen hebben het verschillend aangepakt. Een school heeft een pedagogisch project opgezet over kippen op school en organiseerde grote maaltijden met de kinderen. Een andere school begon een samentuin, waarbij kinderen zelf groenten en fruit oogstten. Een school uit het buitengewoon onderwijs oogstte de groenten, maakte soep en bood pauzegroenten aan.

De verschillende aanpak zorgde ervoor dat het project begon te leven in de stad. Er ontstond dialoog in de scholen en leerkrachten die in eerste instantie terughoudend waren, werden enthousiast. Er kwam meer interesse en steeds meer ideeën om in het project in te stappen.

Uit het proefproject bleek duidelijk dat het moet gaan om een structurele ondersteuning en dat het vooral over het aanbod van voeding moet gaan. In Roeselare kan de subsidie alleen gebruikt worden voor voeding.

2. Tweesporenbeleid

Op het einde van het proefproject werd ook het project brooddoosnodig gelanceerd, waarop een aantal steden hebben ingetekend. Dat project stoelt vooral op solidariteit.

In Roeselare is er dus een tweesporenbeleid, met enerzijds het subsidiereglement 'Superfood voor jonge helden' van de stad. De subsidie is structureel en voor de volledige groep. Scholen kunnen zelf kiezen waarvoor ze het project inzetten, maar altijd voor de volledige groep. De stad vraagt ook om aanvullend andere subsidiekanalen aan te spreken.

Scholen werken een project op maat uit, want er is uiteraard diversiteit tussen de scholen en een verschil in aandacht tussen de diverse aspecten als duurzaamheid, het pedagogische aspect enzovoort.

De stad stelt zich heel flexibel op. Er zijn twee indiendata en weinig administratie. De school kan aangeven wat ze nodig heeft en er kan geleerd worden van elkaar. Daarvoor is een inspiratiegids gemaakt.

3. Superfood voor jonge helden

De stad Roeselare trekt voor het project 270.000 euro per schooljaar uit. Dat gebeurt in twee rondes, met telkens de helft van het bedrag in september en januari.

Het project is er voor alle leerlingen, maar de subsidie aan de scholen wordt wel gedifferentieerd op basis van het aantal indicatorleerlingen. Een school ontvangt 10 euro per leerling en 25 euro per indicatorleerling.

Er is dus een verschil in subsidiëring, maar voor elk kind wordt dezelfde inspanning geleverd, benadrukt Michèle Hostekint.

Er is een grote verscheidenheid in wat de scholen doen. Sommige verstrekken pauzegroentjes, andere maken soep met de leerlingen of betrekken de ouders, bieden ontbijt of fruit aan. Sommige scholen gebruiken de subsidies ook om de factuur van de warme maaltijden op school te drukken.

Het project werd bewust voor één jaar goedgekeurd, zodat op basis van een evaluatie gemakkelijk bijgestuurd kan worden. De stad houdt alle data goed bij en gaat na hoeveel leerlingen bereikt worden. In de eerste ronde werd 67 procent van de leerlingen in Roeselare bereikt: 4784 op 7165. 80 procent van de indicatorleerlingen wordt bereikt: 2515 op 3152.

Het project geldt alleen voor het basisonderwijs en bereikt 16 van de 22 basisscholen, goed voor 73 procent. Op 15 december 2022 wordt de nieuwe intekenperiode afgesloten en het is nu al duidelijk dat enkele nieuwe scholen in het project zullen stappen, geeft de spreker mee.

De stad gaat heel regelmatig langs bij de scholen om te luisteren naar de ervaringen, de knelpunten, de vraag naar mogelijke extra hulp en de visie van de leerkrachten. Ook de ouders worden betrokken, benadrukt de spreker. Zonder medewerking van de ouders kan het project niet slagen. Naarmate de projecten meer vorm krijgen, stijgt het enthousiasme van de ouders en zijn ze bereid om op de school mee te helpen.

Een voorlopige conclusie is dat het project leeft. Er is draagvlak. Daarnaast is het volgens de schepen belangrijk dat de dialoog over het project vergroot. Op de scholen wordt gesproken over gezonde voeding.

De spreker wijst nog op de maatschappelijke winst van het project. Kinderen die met een goed gevulde maag op school zitten, leren beter en kunnen beter opletten. Om gelijke onderwijskansen te garanderen voor elk kind is dat belangrijk.

Kinderen zijn nooit verantwoordelijk voor keuzes die gemaakt worden door de ouders of anderen, stipt de spreker aan. Maar het is wel hun toekomst die afhangt van de onderwijskansen. Dan is het belangrijk ervoor te zorgen dat geen enkel kind met een lege maag op school zit.

Het project in Roeselare is een voorzichtige aanzet, meent de spreker. De stad probeert veel scholen te betrekken, binnen de eigen budgettaire mogelijkheden. Maar dat is niet genoeg. Er zou meer mogelijk moeten zijn. Zij steunt het pleidooi om het project te kunnen uitbreiden, in de eerste plaats naar het secundair onderwijs. Dergelijke projecten zouden uitgebreid moeten worden naar heel Vlaanderen. De succesverhalen van bepaalde scholen en steden en gemeenten kunnen verspreid worden over heel Vlaanderen. De maatschappelijke winst van de projecten die ervoor zorgen dat kinderen hun onderwijskansen optimaal kunnen benutten, is overduidelijk.

IV. Uiteenzetting door GO! Atheneum Sint-Truiden campus Speelhof 2e en 3e graad

Een kansarme schoolpopulatie, lege brooddozen en een gebrek aan gezonde voeding/maaltijden bij de leerlingen, zijn ontwikkelingen die zich ook in het GO! Atheneum Sint-Truiden campus Speelhof 2e en 3e graad voordoen, zegt *Pascale Liebens*.

Uit de kansarmoedecijfers blijkt dat in de stad Sint-Truiden ruim een op de vijf kinderen opgroeit in kansarmoede. Vaak gaat het om een verdoken vorm van armoede want dit gemis zie je niet altijd bij de leerlingen en/of de ouders.

In het GO! Atheneum Sint-Truiden campus Speelhof 2e en 3e graad viel het op dat heel wat leerlingen 's middags weinig of niet aten. Hierdoor waren zij in de namiddag minder aandachtig om de lessen te volgen. De school voelde zich verplicht om dat fenomeen aan te pakken en zo ontstond de soepactie.

Normaal bestelt de school de soep bij Maak & Smaak, een soepbar van het dienstencentrum Intesa te Sint-Truiden. Daar maken mensen met een mentale en/of fysieke beperking verse soep. Hun menukaart is uitgebreid. Je kan er kiezen uit klassieke of seizoengebonden soepen (<http://www.maakensmaak.be>).

Af en toe maken de leerkrachten van de afdelingen waar het vak koken op het lessenrooster staat samen met de betrokken leerlingen zelf soep. Deze soep wordt bereid met verse groenten. Alle ingrediënten koopt de school aan. De dagverse soep wordt 's middags aan de leerlingen van de school te koop aangeboden. Bij de soep wordt een sandwich of een bruine boterham of een beschuit geserveerd. Op deze manier wordt het een volwaardige en gezonde maaltijd. De soepmaaltijd wordt tegen een sociaal tarief van 1 euro verkocht.

De school heeft altijd al soep verkocht, schetst de spreker, maar vroeger was het aanbod beperkter en duurder. Door het aanbod van de huidige soepactie aan te passen, wordt het totaalproject duurder. Om de kosten niet te hoeven verhalen op de leerlingen en om alles voor de school financieel beheersbaar te houden, wordt de soepactie deels gefinancierd door een aantal lucratieve inkomsten zoals een jaarlijkse wafelverkoop. Ook van andere acties gaat de opbrengst integraal naar de soepactie.

De school droomt ervan om de leerlingen ooit gratis soep te kunnen aanbieden of, als dat niet lukt, de verkoopprijs op zijn minst nog te laten zakken tot bijvoorbeeld 0,20 euro. De school droomt er eveneens van om het maaltijdenaanbod nog uit te

breiden met zelfgemaakte belegde broodjes tegen de prijs van 1 euro. Zo hoeven de leerlingen geen duur broodje te halen in een broodjeszaak.

Het GO! Atheneum Sint-Truiden campus Speelhof 2e en 3e graad wil op die manier actief de strijd aanbinden tegen de honger bij de leerlingen. Daarom heeft de school zich aangesloten bij het netwerk van 'Hartelijke scholen' en het project brooddoosnodig van de vzw Enchanté.

Met de soepactie wil men de school laten uitgroeien tot een hartelijke, warme school. Voor de school is het cruciaal dat elke jongere elke dag de kans krijgt op minstens één volwaardige en gezonde maaltijd. Een gezonde maaltijd is immers een belangrijke voorwaarde maar ook een hefboom om tot leren te komen. Dat wordt nog te vaak onderschat, want met een lege maag en een knagend hongergevoel is het onmogelijk om zich goed te concentreren, laat staan actief te participeren in het les- en schoolgebeuren, benadrukt de spreker.

Een goedkope soepmaaltijd geeft jongeren gelijke onderwijskansen. Iedereen van de school kan ingaan op het aanbod, niemand wordt uitgesloten.

Het GO! Atheneum Sint-Truiden campus Speelhof 2e en 3e graad beschouwt de soepactie als een goede investering in de toekomst van de jongeren. De actie stimuleert het welbevinden van elke leerling, het onderhoudt en verbetert hun gezondheid en hun algemeen welzijn.

De soepactie is daarnaast een pedagogisch instrument om leerlingen te leren koken voor grote groepen en draagt bovendien bij tot het verkrijgen van goede tafelmanieren, het tot stand brengen van de juiste voedingscultuur en het aanleren van gezonde eetgewoontes, maar ook om de consumptie van groenten en volkorenbrood te bevorderen.

Via de soepactie brengt de school de leerlingen begrippen bij zoals respect, gelijkwaardigheid, betrokkenheid en engagement. Bovendien leren de leerlingen de mensen met een mentale en/of fysieke beperking naar waarde schatten en hun kooktalent appreciëren. Door als leerling zelf soep te kunnen kopen, leren zij op een eenvoudige en verantwoorde manier om te gaan met geld. Kortom, met de soepactie brengen de school het pedagogische project 'samen leren samenleven' volledig in de praktijk.

De soepactie heeft ook een gunstige impact op de ouders. Het geeft hun per dag op zijn minst één kopzorg minder, want zij zijn er zeker van dat hun zoon of dochter een volwaardige en gezonde maaltijd kan gebruiken op school. Zij hoeven er niet voor in te staan. Zo ontstaat een win-winsituatie voor alle betrokken partijen, besluit Pascale Liebens.

V. Bespreking

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Jean-Jacques De Gucht

Volgens *Jean-Jacques De Gucht* hebben de sprekers gewezen op het belang van gezonde schoolmaaltijden. Die hebben niet alleen effecten op het naar school gaan en het leren, maar kinderen zijn ook rustiger in de klas.

De uiteenzettingen gingen over lokale (proef)projecten, opgevolgd door universiteiten en gesteund door het lokale beleidsniveau. Wat is de mening van de lokale politici over het idee dat het lokale niveau wel kan begeleiden, maar dat de

projecten vanuit Vlaanderen gestructureerd worden? Zo kan op grotere schaal samengewerkt worden.

Het lid informeert nog wie in de verschillende projecten de producent is van het eten en hoe die bereikt is.

De multicomponentbenadering is interessant, stipt de spreker aan. Schoolmaaltijden hebben effect op de leerprestaties en het gedrag van de kinderen, maar ook op de manier waarop men leert eten. Niet in contact komen met gezond eten als kind heeft effecten voor het latere eetpatroon, met mogelijke gezondheidsrisico's. Uit Zweden is te leren dat daarmee positieve resultaten te boeken zijn. Voor wie er nog aan zou twijfelen: schoolmaaltijden hebben op termijn een grote winst en zijn geen kost.

Jean-Jacques De Gucht haalt wel aan dat er problemen waren om op de scholen alles te regelen. Welk advies hebben de sprekers aan de parlementsleden als er gewerkt zou worden aan een oplossing voor de Vlaamse Gemeenschap?

Een gehoorde kritiek is dat de leerkracht moet lesgeven en niet moet instaan voor het eten. Het is volgens de spreker interessant dat de sprekers daarover hun ervaringen delen.

Wie doet het toezicht? Werden daar extra mensen voor aangenomen? Is het werken met vrijwilligers houdbaar? Welke aanbevelingen hebben de sprekers op dat punt voor de Vlaamse overheid?

De spreker meent dat men niet naast de resultaten kan kijken van het aanbieden van maaltijden op school. In heel Vlaanderen zou elk kind een warme, gezonde maaltijd moeten krijgen. Dat moet ervoor zorgen dat elk kind dezelfde kansen krijgt om zich te ontplooien.

1.2. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman hoorde verschillende sprekers dromen van een toekomst waarin elk kind een gezonde maaltijd krijgt op school. De Vooruitfractie deelt die droom.

Gegeten hebben is een voorwaarde om te leren en dus ook een voorwaarde voor kwaliteitsvol onderwijs. Een maaltijd zorgt ervoor dat elk kind een eerlijke kans krijgt om de talenten te ontwikkelen. Een maaltijd op school is ook een steun voor tweeverdieners, die 's morgens niet weten hoe ze alles georganiseerd moeten krijgen, merkt de spreker op. Ook zij zouden dankbaar zijn als leerlingen te eten krijgen op school.

Samen eten is blijkbaar ook goed voor de taalontwikkeling bij kinderen. Daar hoort de spreker graag meer over.

De hoorzitting bewijst volgens Hannelore Goeman dat het kan. Verschillende gemeentebesturen zorgen vandaag al voor maaltijden op school.

Het is een kwestie van centen, stelt de spreker. Zij steunt het pleidooi dat niet enkel gemeenten een initiatief moeten nemen, maar dat er vanuit Vlaanderen iets moet gebeuren om de droom van een gezonde maaltijd voor elk kind waar te maken.

De spreker gaat daarna in op de praktische uitdagingen, want het is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Een maaltijd moet aangeleverd, eventueel opgewarmd,

bedeeld en opgeruimd worden. Daarna volgt nog de afwas. Ze vraagt aan de sprekers wat meer duiding bij het gekozen model.

Soep maken is nog iets anders dan een warme maaltijd aanbieden. Aan Klimrek Gent, die een warme maaltijd aanbiedt, vraagt Hannelore Goeman hoe dat logistiek in zijn werk gaat.

Zijn de sprekers van mening dat een model met enkel de inzet van vrijwilligers houdbaar is, mocht een project over heel Vlaanderen uitgerold worden. Ervaren de scholen problemen om vrijwilligers te vinden? Zijn het alleen ouders? Zijn de sprekers van mening dat hier eigenlijk, als er subsidies komen, personeelsmiddelen voor ingezet moeten worden?

In Gent zijn er twee logistieke medewerkers. Is dat volgens de sprekers een noodzakelijke inzet?

In de Klimrekscholen eten de leerkrachten samen met de kinderen, wat niet voor alle leerkrachten evident is. Was daar veel weerstand tegen?

Aan de scholen vraagt de spreker, in het scenario dat er vanuit Vlaanderen financiële ondersteuning komt om dergelijke projecten overal te realiseren, naar wie de middelen moeten gaan. Rechtstreeks naar de scholen? Nemen de gemeentebesturen best de regierol op?

1.3. Annabel Tavernier

Annabel Tavernier vindt de ervaringen uit de praktijk een meerwaarde voor het debat.

De N-VA-fractie wil dat kinderen met een volle maag op school zitten. Daar bestaat geen onenigheid over. Dat is in de eerste plaats een ouderverantwoordelijkheid, meent het lid. Maar kinderen mogen er niet het slachtoffer van zijn dat ouders hun verantwoordelijkheid niet opnemen en het kindergeld niet besteden waarvoor het bedoeld is.

De vraag die de spreker zicht stelt, is of het dan wel de verantwoordelijkheid is van het onderwijs. Daarop is het antwoord van de spreker neen. Gratis maaltijden aanbieden, behoort niet tot het takenpakket.

Uit onderzoek blijkt dat het aanbieden van schoolmaaltijden complex is. Er komt heel wat extra werk bij kijken voor de school, maar scholen hebben hun handen al vol en er is een lerarentekort. Iedereen wil ook minder planlast. Waar vandaag voor wordt opgeroepen, gaat daar tegenin.

Het onderwijs klaagt al lang dat men het niet meer kan bolwerken en niet langer kan focussen op de kerntaak. Als dit er nog bijkomt, gaat men over de grens, stelt de spreker.

Welke feedback geven de scholen over de werklust?

Er wordt gekeken naar de Vlaamse overheid voor ondersteuning. Voor de stad Antwerpen alleen ging het al om 10 miljoen euro. Kent iemand de kost als dat over heel Vlaanderen wordt uitgerold?

Moet het beleidsdomein Onderwijs en Vorming dat helemaal dragen? Moet er dan minder geld gaan naar andere maatregelen? Het klinkt mooi, maar gratis bestaat niet, stelt Annabel Tavernier. Ze verneemt graag de suggesties van de sprekers.

Is elke school vragende partij om maaltijden aan te bieden?

Welke definitie wordt gehanteerd van een gezonde maaltijd? Dat is volgens de spreker niet eenvoudig. Is er een overzicht van waar de scholen het meest op inzetten? Moet de Vlaamse overheid het aanbod definiëren? Veel mensen pleiten voor de vrijheid van onderwijs, maar opleggen en definiëren vanuit Vlaanderen betekent dat scholen niet meer de vrijheid hebben om het project te kiezen. Wat met voedselallergieën?

De impact op de kinderen van het aanbieden van een schoolmaaltijd, gratis of aan een lage kostprijs, is niet gekend. Het lijkt haar vreemd dat een algemene oproep gebeurt zonder dat de effecten gekend zijn.

Honger stopt niet aan de schoolpoort, stelt de spreker. Wat gebeurt er in de vakanties?

Bovendien hoort de spreker van schooldirecties dat een lege brooddoos vaak niet het gevolg is van financiële problemen, maar van andere familiale problemen. Moet dat vanuit Onderwijs aangepakt worden? Moet daarvoor niet naar Welzijn gekeken worden? Lege brooddozen zijn een symptoom, maar de achterliggende problemen moeten worden aangepakt, meent het lid. Is het niet beter om de problematiek ook aan te kaarten binnen de beleidsdomeinen Welzijn, Armoede en Lokale besturen? Wat is de rol van de ministers Bart Somers, Benjamin Dalle en Hilde Crevits?

Er werden goede voorbeelden gegeven van de lokale aanpak van de problemen. Het kan dus, ook zonder dat er iets verplicht wordt. De spreker juicht de lokale initiatieven toe. Samenwerking tussen scholen en OCMW's is volgens haar van cruciaal belang. Zo kan lokaal gericht ingezet worden op de plaatsen waar de problemen zich voordoen. Hoe evalueren de sprekers de samenwerking tussen de gemeente en de scholen? Wat kan beter? Is er nood aan regelgevende initiatieven om de samenwerking te optimaliseren?

1.4. Elisabeth Meuleman

Het is volgens *Elisabeth Meuleman* geen verrassing dat haar partij wel grote voorstander is van het organiseren van schoolmaaltijden. Tijdens de vorige zittingsperiode heeft Groen al een voorstel van resolutie ingediend betreffende de bevordering van lekkere, gezonde en goedkope schoolmaaltijden (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1153/1).

In een rapport van de Europese Commissie over de instelling van een Europese kindergarantie staat een hoofdstuk over schoolmaaltijden, geeft de spreker mee. Vlaanderen behoort, samen met Nederland en Denemarken, tot de weinige landen die geen centrale regeling hebben om maaltijden op school te ondersteunen.

Het is niet dat er geen wetenschappelijke onderbouwing is voor de voordelen van schoolmaaltijden, merkt de spreker op, en het is evenmin zo dat Vlaanderen de eerste zou zijn in Europa. Gratis warme maaltijden voor alle kinderen – of tussenvormen – en met de meest kwetsbaren als doelgroep, worden al in veel landen aangeboden.

In alle voorgestelde projecten wordt geen onderscheid gemaakt tussen de kinderen. Is dat administratief te moeilijk of zijn er andere redenen voor? Is dat een bewuste keuze en welke motivatie zit daarachter? Zou er meer mogelijk zijn met de beschikbare middelen door te focussen op de meest kwetsbare kinderen?

Er lopen een aantal onderzoeksprojecten om de resultaten en voordelen van de projecten te beoordelen. In verschillende steden lopen onderzoeken samen met verschillende academische partners. Is er overleg en samenwerking?

Het lijkt de spreker aangewezen om één groot onderzoek van de verschillende projecten tot stand te brengen en na te gaan op welke manier Vlaanderen in de volgende regeerperiode projecten zou kunnen ondersteunen.

In de Klimrekscholen in Gent was er blijkbaar veel minder weerstand, zowel bij leerkrachten als ouders, in vergelijking met Antwerpen. Hebben de Gentse scholen effectief geen weerstand ervaren? Hoe is het verschil te verklaren met Antwerpen?

De beschikbare budgetten in de steden verschillen sterk. In de veronderstelling dat er vanuit Vlaanderen een subsidie beschikbaar komt en steden ondersteuning kunnen krijgen, zouden de steden dan het project aanpassen om nog meer te kunnen doen?

1.5. Loes Vandromme

Loes Vandromme deelt de verontwaardiging over het feit dat leerlingen met een lege maag of een lege brooddoos naar school moeten. Haar fractie sluit de ogen niet voor wat gebeurt in de samenleving.

De spreker gaat ervan uit dat elke leerkracht en elke directeur maatschappelijk geëngageerd is en zich wil inzetten. Het gaat vaak om idealistische mensen. Lesgeven is belangrijk, maar zij weigert te geloven dat leerkrachten en directeurs de ogen sluiten voor de problemen waarmee leerlingen naar school komen. In armoede leven, eindigt niet aan de schoolpoort. Het is volgens Loes Vandromme belangrijk om dat mee te nemen bij het school maken. Dat is het onderwijs waar cd&v voor kiest.

De voorgestelde projecten komen uit grotere steden. Het lid vraagt zich af hoe dat waargemaakt kan worden in landelijke gebieden en kleinere steden.

Er bestaat een grote verscheidenheid wat betreft het aanbieden van schoolmaaltijden, merkt Loes Vandromme op. Diep in West-Vlaanderen is het aanbieden van warme maaltijden op school bijna evident. Maar veel scholen botsen daarbij wel op problemen en hebben een aantal noden. Ze noemt daarbij de ontzorging voor het opstellen van facturen en aanbestedingen, maar het is ook niet evident om de schoolinfrastructuur in te richten op het aanbieden van maaltijden. Daarnaast is er natuurlijk ook de personeelsproblematiek, met het middagtoezicht. Scholen botsen op dat obstakel. Hoe lossen de projecten dat op?

Het is niet altijd evident om een draagvlak te creëren, maar naast de lege brooddozen sluipen nog veel andere signalen van armoede de klas binnen. Er werd verwezen naar de brugfiguren. Worden in de projecten andere instanties aangesproken? Niet in elke gemeente is er een vzw als Ateljee aanwezig, dus hoe kan daar verder op ingespeeld worden?

Loes Vandromme is zeer benieuwd naar de financiering van alle modellen. Ze legt ook de link met de verdeling van het Gemeentefonds. Er zijn binnen het Gemeentefonds een aantal criteria waarvoor een stad of gemeente extra middelen kan krijgen. Het aantal schoollopende kinderen in de gemeente is een criterium. De vroegere middelen voor het flankerend onderwijsbeleid zijn ook ingekanteld in het Gemeentefonds. Hoe worden de projecten gefinancierd? Vroeger waren er ook al projecten zoals de eeneuromaaltijden. Zijn bepaalde initiatieven daaruit gegroeid?

Het is niet altijd de bedoeling om maaltijden gratis aan te bieden. Het is belangrijk dat kinderen een gezonde maaltijd krijgen, maar differentiatie over wie wel of niet betaalt, is belangrijk.

In de Vlaamse voedselstrategie is er aandacht voor duurzaamheid. Er zijn voedseloverschotten en de vzw Enchanté speelt daar volgens de spreker op in. Duurzaamheid is volgens Loes Vandromme belangrijk. Als voedsel wordt weggegooid, zou het jammer zijn dat de school in de buurt daar geen gebruik van kan maken.

Een 60-tal scholen en 24.000 leerlingen nemen momenteel deel aan de vzw Enchanté, maar het doel is om uit te breiden. Zouden de projecten in die structuur willen stappen?

De spreker hoort vaak verwijzen naar een Zweeds model. In Zweden wordt 95 procent van de scholen ingericht door de steden en gemeenten. Ze juicht dit aandeel toe, maar wijst erop dat niet alles zomaar in Vlaanderen te kopiëren is. Het is volgens Loes Vandromme belangrijk om samen te werken met VVSG. Zijn de projecten betrokken bij VVSG-overleggroepen?

Sommige parlementsleden verwijzen naar de mooie initiatieven van buurlanden en van Wallonië. Het lijkt haar interessant om dat verder te bespreken.

1.6. Jan Laeremans

Jan Laeremans stelt vast dat de projecten deel uitmaken van het flankerend onderwijsbeleid van steden en gemeenten. Dat vergt heel veel inspanningen van de gemeenten en de scholen, zowel financieel als wat betreft personeelsinzet. De spreker ziet ook een zeer uiteenlopende aanpak: van ontbijt, snacks en soep tot een warme maaltijd.

De geleverde inspanningen renderen en hebben voordelen. Niet alleen hebben kinderen geen honger meer, maar er is soms ook een grotere betrokkenheid van kinderen en ouders. Het is vrijwillig, gegroeid van onderuit, op maat van elke school, schetst de spreker. Het is volgens hem gevaarlijk om dat vanuit Vlaanderen op te leggen.

In Antwerpen is er de keuze tussen soep, gezonde tussendoortjes en ontbijt. Waarom wordt geen warme maaltijd aangeboden? Welke prijs moeten de ouders betalen?

Hij uit ook zijn bedenkingen bij de verplichte vegetarische maaltijd die in Gent wordt aangeboden. Hoe wordt rekening gehouden met allergieën?

Roeselare wil ouders als vrijwilligers betrekken. Volgens Jan Laeremans staat of valt het project hiermee. Hoeveel vrijwilligers zijn er nodig? Krijgen ze een vergoeding?

In het GO!-atheneum in Sint-Truiden wordt 1 euro gevraagd voor soep en brood. Hoeveel leerlingen maken daar gebruik van?

1.7. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels heeft vooral problemen met de hoop om dit Vlaanderenbreed te organiseren. Zij vindt het heel belangrijk dat lokale besturen naar de noden van de scholen en de schoolpopulatie kijken. Een stedelijke context is helemaal anders dan een landelijke context, stelt de spreker. De noden zijn verschillend en misschien zijn er in een landelijke context ook veel minder lege brooddozen, waardoor

een school daar niet de nood voelt om er energie in te steken. Een algemeen systeem voor heel Vlaanderen is volgens haar dan ook niet aan de orde.

Men wil warme en gezonde maaltijden aanbieden voor de kinderen die die thuis niet of veel te weinig krijgen. Zij vindt het Gentse voorbeeld goed, want op de school heeft 97 procent van de leerlingen SES-kenmerken. Daardoor is er een mooi extra budget voor de leerondersteuning van de leerlingen, maar de school kiest om op basis van de schoolpopulatie in te zetten op gezonde maaltijden. Het lid begrijpt die redenering.

De bespreking gebeurt nu in de Commissie voor Onderwijs, maar volgens Kathleen Krekels is het meer een vraag voor Welzijn. Als bepaalde scholen inzetten op specifieke doelgroepen, kan Onderwijs de drager zijn, maar als middelen vrijgemaakt zouden moeten worden op basis van de proefprojecten die nu lopen, kijkt ze volledig naar Welzijn. Volgens haar moet de focus ook enkel liggen op de scholen met veel leerlingen met SES-kenmerken.

Van een Vlaanderenbreed verplicht systeem ziet haar fractie het nut niet in. Het is voor tweeverdieners natuurlijk gemakkelijk dat hun kind een warme maaltijd krijgt op school en het is ook prima als de school dat wil organiseren, maar het mag geen verplichting zijn.

Het initiatief in de secundaire school in Sint-Truiden komt volledig van de school, zonder ondersteuning van het lokale bestuur. Wat is de financiële weerslag op de werkingsmiddelen van de school?

1.8. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman vraagt om geen valse tegenstelling te creëren tussen stad en platteland. Het zal op een andere manier georganiseerd worden, maar elk kind in Vlaanderen heeft er baat bij om gezond te leren eten. Ook op het platteland is er armoede.

Het mag ook geen verhaal worden van het afschuiven van de verantwoordelijkheid. Niemand heeft gezegd dat het organiseren van een gezonde maaltijd voor elk kind enkel de verantwoordelijkheid is van het beleidsdomein Onderwijs. Ze roept om er teamwerk van te maken, waarbij de minister van Onderwijs, de minister van Welzijn, de minister van Binnenlands Bestuur en de minister van Armoedebestrijding de handen in elkaar slaan om een project voor te stellen voor heel Vlaanderen.

In alle voorbeelden wordt gewezen op het belang van samen eten en dat alle kinderen een gezonde maaltijd moeten kunnen krijgen. Zijn de sprekers van mening dat, als een gezonde maaltijd wordt aangeboden voor alle kinderen, die dan ook voor alle kinderen gratis moet zijn? Of moet de maaltijd betaalbaar zijn voor alle kinderen? Of kan gedifferentieerd worden, waarbij kinderen die een schooltoeslag krijgen een gratis maaltijd krijgen en de andere betalen via de schoolfactuur?

1.9. Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht stelt dat niemand tijdens deze hoorzitting enkel naar de minister van Onderwijs kijkt. Het gaat over de aanpak van de Vlaamse Regering. De hoorzitting vindt plaats in de Commissie voor Onderwijs, omdat het over onderwijs gaat en de projecten daar uitvoering krijgen.

Elk kind moet volgens de spreker op een goede en gezonde maaltijd kunnen rekenen. Daarover gaat het, niet over de verschillen tussen stad en platteland of de verantwoordelijkheid van de verschillende ministers.

Iedereen wijst naar elkaar, maar op het einde is de brooddoos van de leerling nog altijd leeg, besluit de spreker.

1.10. Koen Daniëls

Koen Daniëls zegt dat het begrip gratis een paar keer is gevallen, maar er is altijd een kost. Op basis van de opgesomde bedragen en de leerlingenaantallen maakte hij een snelle berekening en komt op een kost van 1,2 miljard euro per jaar om elke leerling in Vlaanderen elke dag een warme maaltijd aan te bieden. Ofwel wordt deze kost lokaal gedragen, door Vlaanderen, een deel door de ouders of door de school, maar jaarlijks gaat het om 1,2 miljard euro.

Het flankerend onderwijsbeleid maakt dat ook vrije scholen over dezelfde diensten moeten kunnen beschikken. Is dat zo in de gemeenten van de projecten? Geldt het aanbod, ook wat betreft logistiek of kortingen, voor alle scholen in de gemeente?

Uit zijn ervaring in tso en bso weet de spreker dat een lege brooddoos een alarm-signaal was. Dan zorgde de school voor brood en beleg en was er een maaltijd, maar – en dat is crucialer – werden ook de sociale diensten van de gemeente van het betreffende gezin gecontacteerd. Wat is de link tussen wat wordt vastgesteld op school en de sociale diensten?

Een lege brooddoos is een symptoom en men moet proberen ingrijpen op de oorzaak van het symptoom. Als het symptoom wordt opgelost is de oorzaak nog niet aangepakt, poneert de spreker.

Veel kinderen in de lagere school eten 's middags thuis of bij de grootouders. Worden ze dan verplicht om op school te eten? Wordt de subsidie die ze zouden krijgen als ze op school blijven eten dan doorgestort aan de ouders? Anders ontstaat volgens het lid een ongelijkheid, want dan blijft een leerling die niet op school eet verstoken van een ondersteuning. Hoe wordt dat concreet geregeld?

1.11. Loes Vandromme

Loes Vandromme merkt nog op dat ze niet meedoet aan de polarisering tussen stad en platteland. Ze gaat ook niet akkoord met de stelling dat er op het platteland geen armoede zou zijn.

Ze benadrukt wel dat in elke stad en zelfs in elke wijk het sociaal weefsel sterk verschillend kan zijn, waardoor het als lokaal bestuur en als school niet evident is om te vertrekken van een Vlaanderenbrede aanpak. Er moet gedacht worden aan een model dat diversiteit en verscheidenheid toelaat.

2. Antwoorden van de sprekers

Jinnih Beels vraagt zich af of alle commissieleden goed geluisterd hebben naar de uiteenzettingen. Ze hoorde een aantal zaken terugkomen die niet veel te maken hebben met de droom die de projecten hebben om kinderen met een gevulde maag op de schoolbanken te krijgen. Hoewel dat vanuit haar positie niet evident is, vraagt de spreker toch om de politiek-ideologische beschouwingen achterwege te laten en te kijken naar de realiteit van steden en gemeenten.

Jinnih Beels heeft geprobeerd om er niet enkel een verhaal van lege brooddozen van te maken, het gaat om meerdere aspecten. Ook in gezinnen waar het goed gaat thuis, hebben kinderen niet altijd een gezonde maaltijd. Dan kan men de verantwoordelijkheid doorschuiven en zeggen dat ouders daarvoor moeten zorgen, maar die discussie zou te ver leiden.

Als lokale mandataris ervaart ze in de dialoog met de scholen dat ze willen dat de kinderen het goed doen op de juiste manier. Daar gaat volgens haar de discussie over. Het gaat over een pedagogisch verhaal, over een gezondheidsverhaal en over het feit dat een lokaal bestuur verantwoordelijkheid wil opnemen om, samen met de overheid, te zoeken naar oplossingen. Het is geen kwestie van verplichten, benadrukt de spreker. Er wordt een aanbod gegeven en scholen kunnen, in overleg met leerlingen, ouders en directies, beslissen om in te tekenen op een algemeen toelagereglement. Het is wel de verantwoordelijkheid van een lokaal bestuur, en volgens haar ook van Vlaanderen, om mee te voorzien in de ondersteuning van de scholen.

Er kunnen uiteraard verschillen zijn tussen steden en gemeenten. Elk project pakt het anders aan, maar finaal zeggen ze allemaal hetzelfde: Vlaanderen, maak werk van een uniform kader dat een lokaal beleid op maat van de scholen mogelijk maakt.

Niemand vraagt aan Vlaanderen om scholen te verplichten om daaraan deel te nemen, stelt Jinnih Beels. Op basis van haar ervaring kan ze zeggen dat verplichten niet werkt. In Antwerpen zijn er 241 basisscholen. De stad heeft met alle scholen overlegd om hen ervan te overtuigen dat dit project niet nog eens een extra taak en belasting was. De stad doet alle mogelijke inspanningen, maar de last bij de scholen volledig wegnemen, is niet mogelijk. Dat is de realiteit.

Jinnih Beels roept ook op om te stoppen met de discussie of het nu een verantwoordelijkheid is van Onderwijs of Welzijn. Als kinderen verplicht op de schoolbanken moeten zitten, hebben ze allemaal, ongeacht hun thuissituatie, het recht om dat te doen op een volle maag.

De impact op de gezondheid mag volgens de spreker niet onderschat worden. Op school starten met gezonde voeding is voor alle kinderen een winst. Ze vraagt dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt en in dialoog gaat met de lokale besturen, die de ondersteuning kunnen bieden, en de scholen, om een op schoolmaat beleid te ontwikkelen en aan scholen over te laten voor welk aanbod ze kiezen. Daarom wordt in Antwerpen bijvoorbeeld ook ontbijt aangeboden, omdat scholen, na overleg met ouders, daarnaar vragen.

Het is niet gratis, merkt de spreker op. Het aanbod moet betaalbaar zijn voor alle ouders. Dan wordt, achter de schermen, een divers systeem uitgewerkt dat wordt verrekend in de schoolfactuur. Omdat de brede uitrol van het project pas in september 2022 is gestart, heeft de stad nog geen overzicht van wat de ouders bijdragen. Op het einde van het schooljaar zal dat duidelijk worden.

De stad trekt veel middelen uit voor het project, beaamt Jinnih Beels, maar dat is een gemeenschappelijke keuze van het stadsbestuur. Als een dergelijk project in Antwerpen lukt, moet dat ook mogelijk zijn in de rest van Vlaanderen, oppert de spreker.

Ook *Michèle Hostekint* heeft heel wat politieke bespiegelingen gehoord, maar probeert daar niet te veel op in te gaan, omdat dat niet de reden was voor haar aanwezigheid.

De spreker gaat in op wat de projecten van Vlaanderen verwachten. Er zijn volgens haar vooral middelen nodig van Vlaanderen. Van welk beleidsdomein die middelen dan komen, is voor de lokale besturen, de ouders en de kinderen niet belangrijk.

Het is natuurlijk een verantwoordelijkheid van de ouders om ervoor te zorgen dat kinderen een maaltijd meehebben naar school, maar kinderen mogen niet het slachtoffer worden van wat ouders doen of niet doen. Het is in ieders belang ervoor

te zorgen dat kinderen met een gevulde maag op school zitten. Van waar die middelen komen, maakt niet uit. Het gaat over overheidsmiddelen en de vraag hoe die worden ingezet. Willen we er met die middelen voor zorgen dat elk kind met een gevulde maag op de schoolbanken zit en daardoor beter presteert en beter voor zijn toekomstkansen kan zorgen?

De lege brooddozen zijn inderdaad een symptoom van een veel bredere problematiek, maar als de overheid door het aanbieden van een maaltijd kinderen sterker kan maken, zodat het de aanwezige onderwijskansen kan grijpen en een betere toekomst kan uitbouwen, zorgt de overheid ervoor dat ook de onderliggende problematieken aangepakt worden.

De spreker heeft niet gepleit voor gratis of niet-gratis maaltijden, ze heeft alleen maar uitgelegd wat er in Roeselare met beperkte budgettaire middelen gebeurt en waar men in gelooft. In een meer ideale situatie, met middelen van Vlaanderen, zou het project versterkt en verruimd kunnen worden en kan misschien aan elk kind een warme maaltijd aangeboden worden, voor de ene betalend, voor de andere goedkoper of gratis. Michèle Hostekint is ervan overtuigd dat de ingezette middelen later dubbel en dik terugverdiend worden.

Het gaat niet alleen over de maaltijd op zich, er zijn bijkomende aspecten als de manier van eten en leren samen eten. Daar komen andere skills bij kijken zoals het leren een gesprek aan te gaan en tafelmanieren. Hierdoor komen kinderen ook in contact met heel veel verschillende voedingsmiddelen en leren ze waar het voedsel vandaan komt. In alle scholen gaat het dus om veel meer dan alleen de maaltijd. Elementen als duurzaamheid en voedselverspilling komen daarbij ook aan bod.

Als de vraag wordt gesteld aan Vlaanderen om dat te faciliteren, impliceert dat niet de vraag om Vlaanderenbreed een model te verplichten. Centraal staat het vertrouwen in de lokale besturen om de middelen op de juiste manier in te zetten in de scholen die erop willen inzetten en het vertrouwen in de scholen dat er op de juiste manier mee aan de slag gaan.

Het subsidiereglement van de stad Roeselare zorgt ervoor dat scholen een project op maat kunnen opstellen. Volgens de eigen noden, de beschikbare middelen en de eigen manier van aanpak gaan ze dan aan de slag. Dat gaat niet altijd makkelijk, bevestigt de spreker. Scholen zijn al zwaar belast, maar er is veel enthousiasme in het onderwijs en een grote wil om de kinderen die op de schoolbanken zitten ook te laten slagen. Een van de middelen om kinderen hun onderwijskansen te doen grijpen, is ervoor zorgen dat ze niet met een lege maag op school zitten.

De spreker ziet dat ook de scholen die in het begin veel vragen hadden en sceptisch waren, nu wel enthousiast zijn en een dialoog op gang hebben gebracht binnen de school om zo veel mogelijk leerlingen en ouders te betrekken.

De spreker merkt op dat in Roeselare niet wordt gewerkt met vrijwilligers. De stad wil er wel voor zorgen dat ouders betrokken worden en geeft het voorbeeld van een schoolmoestuin.

De projecten in Roeselare maken ook geen onderscheid tussen kinderen. De middelen gaan naar projecten die voor alle kinderen gelden. Iedereen krijgt hetzelfde aanbod, maar er wordt wel een onderscheid gemaakt in de financiering. Scholen met meer indicatorleerlingen krijgen meer middelen. Per leerling of indicatorleerling ontvangt de school een bepaald bedrag. Het is wel de bedoeling dat de middelen gelijk worden ingezet voor elk kind, zodat niet stigmatiserend wordt gewerkt.

Er wordt gewerkt op twee sporen. Er is het structurele reglement van de stad en daarnaast hebben de meeste scholen ook ingetekend op het project brooddoosnodig van vzw Enchanté. Daarvoor wordt naar handelaars en mensen gekeken die iets willen bijdragen vanuit het solidariteitsprincipe, waarmee individuele leerlingen die het moeilijk hebben, ondersteund worden.

De spreker merkt dat de scholen de twee projecten op elkaar enten om een initiatief te nemen voor alle leerlingen.

Om de link te leggen met de hulpverlening zet Roeselare ook sterk in op brugfiguren en onderwijsambassadeurs, stipt de spreker aan. Zij maken de link tussen ouders, onderwijs en hulpverlening. Door problemen meer bespreekbaar te maken en dialoog te voeren in de scholen, kunnen brugfiguren ook sneller zaken oppikken. Doordat leerkrachten en schoolteams meer bewust zijn van de problematiek dankzij het project, worden problemen meer bespreekbaar en komen sneller aan het licht, waardoor de brugfiguren sneller kunnen worden ingeschakeld.

Steven Dejongh gaat eerst in op de keuze voor vegetarische en visgerechten, wat hij een pragmatische keuze noemt, want het maakt het de school veel gemakkelijker. Het gaat over vier maaltijden per week, wat betekent dat de andere drie middagen en 's avonds ouders de vrije keuze hebben over de maaltijd die ze hun kinderen aanbieden. De school houdt uiteraard rekening met voedselallergieën, stipt de spreker aan, en ouders worden daar op voorhand over bevraagd. Bij elke maaltijd is er ook een volledig overzicht van de ingrediënten en de leerkrachten volgen dat op voor hun leerlingen.

De sterkte van het project is volgens de spreker de synergie op lokaal niveau tussen de verschillende domeinen en sectoren: onderwijs, welzijn enzovoort.

De school heeft ook een goede samenwerking met het jobteam in Gent, een non-profitorganisatie die tien organisaties overkoepelt die outreachend werken en aan arbeidsbegeleiding doen. Als de school nood heeft aan ondersteuning, gaat de organisatie op zoek naar de gepaste profielen.

De logistieke organisatie is strak in handen van de vzw Ateljee, geeft de spreker mee. Ateljee levert tot in de klas en zorgt ook voor alle warmhoudmateriaal. Dat levert de school dus geen extra werk op.

Bij het begin van de maaltijd legt de leerkracht uit wat de kinderen op hun bord vinden. Toen de directie voor het eerst de menu's zag, dacht zij ook dat de kinderen dat niet zouden lusten, maar men mag niet onderschatten hoe kinderen op korte tijd vertrouwd worden met voedsel.

Er was in de school weinig weerstand tegen de maaltijden omdat de leerkrachten al samen aten met de leerlingen, stipt de spreker aan, maar ook omdat de school erin geslaagd is om ondersteuning te bieden aan de leerkrachten, zodat zij zich vooral met het pedagogische aspect kunnen bezighouden. Zo ruimen vrijwilligers de afwas af en niet de leerkrachten, geeft hij als voorbeeld.

Steven Dejongh laat in het midden of het aanbieden van maaltijden al dan niet een kerntaak is van de school, maar de school ziet het wel als een mogelijkheid om daar de eigen doelstellingen aan te koppelen. Het is een geschikte activiteit om veel doelen mee te kunnen bereiken.

Op de vraag bij wie de eventueel ter beschikking gestelde Vlaamse middelen best terecht komen, antwoordt de spreker dat ze best rechtstreeks bij de scholen terecht komen. Hij vraagt het vertrouwen dat de scholen die middelen goed zullen besteden.

Uit de voorgestelde projecten blijkt dat elke school kijkt welke nood er is en hoe die best wordt aangepakt. Voor de Digisprong heeft de school veel middelen gekregen, maar ook zelf een visie kunnen ontwikkelen over de besteding ervan. Dat zou voor maaltijden op dezelfde manier kunnen gebeuren. De spreker vraagt dus autonomie voor de scholen, maar ook voldoende ondersteuning waarop ze kunnen terugvallen voor begeleiding, bijvoorbeeld bij aanbestedingen.

In het basisonderwijs bestaat de directie uit generalisten, merkt de spreker op. Men moet van alle markten thuis zijn, maar voor die aspecten vraagt men ondersteuning.

Om een project uit te rollen in heel Vlaanderen zijn er inderdaad veel middelen nodig, beaamt de spreker. Hij houdt het pleidooi om in de scholen met een hoog percentage leerlingen met SES-kenmerken de maaltijden gratis aan te bieden.

Anne Vereecken verwijst voor de toezichten, die buiten de maaltijd vallen, naar de prestatieregeling. Van de mensen in het onderwijs die er elke dag met veel engagement staan, wordt ook verwacht dat ze toezicht doen. De vzw Katholieke Scholen Regio Gent-West, waar de school deel van uitmaakt, betaalt de leerkrachten die meer dan 26 klokuren presteren door toezicht – dus niet de lesvoorbereidingen – de overuren uit. Op de vraag of de personeelsmiddelen volstaan, is het antwoord dan ook neen. Als leerkrachten betaald worden voor het toezicht, is dat een stimulans om het vol te houden.

Er werd in de vragen veel verwezen naar de ouderverantwoordelijkheid, stipt de spreker aan. Armoede is volgens haar ook een verantwoordelijkheid van de overheid. Het is niet zo dat wie in armoede leeft er wel komt als men even beter kan doen, maakt de spreker duidelijk. Zo eenvoudig is het niet. De overheid, over alle beleidsdomeinen heen, moet daar zeker middelen aan besteden.

Er is volgens de spreker een belangrijk verschil tussen het vragen aan leerkrachten om toezicht te doen om de regels te handhaven en ervoor te zorgen dat iedereen eten krijgt, of onderwijs de pedagogische taak geven en elk moment benutten om kinderen iets aan te leren.

In de debatten wordt dikwijls gezegd dat de lat hoog moet liggen voor alle kinderen. Gelijke kansen voor alle kinderen en gelijke kansen voor alle scholen, is het pleidooi van de spreker. Het is aan de overheid om te overleggen wie wat zal betalen.

Lise Vandecan legt uit dat men in Sint-Truiden niet vertrokken is vanuit een project, maar vanuit een praktische nood die men elke dag zag. De school heeft rekening gehouden met de lokale omstandigheden. Er is een groot lokalentekort, waardoor al twee middagpauzes georganiseerd worden. De schoolkeuken was in het verleden al opgeofferd voor meer lokalen. Dan is het aanbieden van soep de gemakkelijkste oplossing.

De school heeft gekeken naar de producenten in de omgeving. Vanuit het pedagogische project van het GO! bleek samenwerking met een vereniging die de soep laat maken door medewerkers met een fysieke of mentale beperking, aangewezen.

De armoedeproblematiek wordt groter. In Sint-Truiden is de kansarmoede-index zowat 20 procent, hoger dan in de rest van Limburg of Vlaanderen. Het doel was dus om de prijs van de soep te drukken en daarbij een broodje aan te bieden, zodat de leerlingen een gevulde maag hadden.

Op dat moment heeft de ambtenaar flankerend onderwijsbeleid van de stad Sint-Truiden de school in contact gebracht met de vzw Enchanté. De vzw heeft de school

op haar website gezet, zodat ook particulieren kunnen doneren. De school heeft nog geen zicht op de grootteorde van de donaties, maar hoopt daarmee de prijs nog verder te drukken en op termijn misschien ook gezonde snacks aan te bieden.

De school vraagt aan het poetspersoneel om in te staan voor de soepbedeling. Ze hebben daarvoor extra uren gekregen, dus die kost is voor de school. Het toezicht was al geregeld, dus aan de leerkrachten wordt niet gevraagd om dit, naast hun kerntaak, ook nog op te nemen.

Als er Vlaamse middelen ter beschikking zouden worden gesteld, vraagt ook Lise Vandecan om vertrouwen te hebben in de scholen en de scholengroepen, zodat daar een beleid ontwikkeld kan worden.

De school wil geen kinderen stigmatiseren en heeft dus gekozen voor een aanbod aan iedereen voor dezelfde prijs. Men zou de prijs kunnen differentiëren, maar dat zorgt voor veel boekhouding, merkt de spreker op. De school kiest daar bewust niet voor.

Op dit moment is de doelstelling om het aanbod zo betaalbaar mogelijk te houden. Op termijn wil men overwegen om het aanbod gratis te maken of nog een heel lage prijs te vragen, om leerlingen met geld te leren omgaan.

De school organiseert, zoals alle scholen, ook allerlei activiteiten. De opbrengsten daarvan gaan naar het project.

3. Bijkomende vraag en antwoorden

Hilâl Yalçın gaat nog in op het al dan niet gratis aanbieden van de maaltijden en vraagt of binnen de specifieke lokale context daarover overleg wordt gevoerd met armoedeverenigingen. Hebben zij daar een uitgesproken mening over?

Lise Vandecan legt uit dat over de doelgroep van de soepactie de school al advies had gevraagd aan armoedeverenigingen. In het kader van het gelijke onderwijskansenbeleid is een projectgroep opgericht om meer structureel te overleggen met de armoedeverenigingen en adviezen te vragen over hoe de kosten op school nog meer gedrukt kunnen worden.

Anne Vereecken geeft mee dat de school de armoedeverenigingen in Gent kent, maar dat de grootste experten de ouders zijn. Uit de literatuur blijkt duidelijk dat, als mensen moeten aantonen dat ze in armoede leven om bepaalde kortingen te krijgen, net deze groep afhaakt. De school kent de eigen context het best. De spreker herhaalt het pleidooi om de school de nodige marge te geven om te bepalen wat het meest aangewezen is in de eigen context, met als doel in alle scholen gelijke onderwijskansen te garanderen. Het is een boeiende uitdaging, waarbij de spreker hoopt dat samengewerkt kan worden in plaats van de verantwoordelijkheid door te schuiven naar anderen.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Annabel TAVERNIER
Hilâl YALÇIN
Elisabeth MEULEMAN
Jean-Jacques DE GUCHT
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bso	beroepssecundair onderwijs
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
SES	socio-economische status
tso	technisch secundair onderwijs
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten